

Єпископська печатка

Його Преосвященство*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Єпископ для народів за апостольським дорученням

Печатка — особистий знак єпископа. Її ставлять на його листах, його працях і його документах, і вона стоїть на чолі цього служіння Слова.

Власна печатка здавна належить до єпископського сану. Від перших століть християни скріплювали печатками з християнськими емблемами; Климент Александрійський, який писав близько 200 р. н. е., радив віруючим, щоб на їхніх печатках були «голуб, або риба, або корабель, що мчить за вітром, або музична ліра ... або корабельний якір».[1] До XII століття в усій Церкві утвердився звичай, щоб єпископи мали власну печатку.[2] Така печатка показує в образах те, що для єпископа найважливіше, і нагадує йому про це впродовж усього його служіння.

Так і з цією печаткою. Кожен її елемент має для єпископа особисте значення в його власному покликанні до Христа. За нею стоїть історія; ця історія тут не розповідається, але вона відома єпископові й належить йому. Нижче викладено значення кожного елемента разом із місцями Писання, на яких воно ґрунтується.

ЗМІСТ

Золотий хрест · Промені світла · Свята Біблія · Блискавки · Дракон · Земна куля

Золотий хрест

У центрі печатки стоїть хрест Ісуса Христа. На ньому Він переміг смерть і здобув вічне життя для всіх, хто вірує в Нього. Своїми стражданнями, розп'яттям, смертю і воскресінням Він сплатив борг гріха, який людина була винна Богові від гріхопадіння в Едемському саду.

> *«Тим же то, як через одного чоловіка гріх у сьвіт увійшов, а через гріх смерть, так і смерть у всіх людей увійшла (через того), в кому всі згрішили».*
>
> Рим. 5:12

> *«Котрий гріхи наші сам піднїс на тїлї своїм на дереві, щоб ми, для гріхів умерши, правдою жили; котрого „ранами сцїлились“».*
>
> 1 Пет. 2:24

Хрест — знак цієї перемоги. На ньому Христос, «знищивши рукописаннє наукою, що була проти нас, ... прибивши на хрестї, (і) роздягши князївства і власти, вивів на дивовижу сьміливо, побідивши їх на йому» (Кол. 2:14–15). Обітниця хреста — життя без кінця: «Так бо полюбив Бог сьвіт, що Сина свого єдинородного дав, щоб кожен, віруючий в Него, не погиб, а мав життє вічнє» (Ів. 3:16).

Хрест також звіщає, що ті, хто вірує в Нього, уже здобули цю перемогу:

> *«Де в тебе, смерте, жоло? де в тебе, пекло, побіда?... Богу ж дяка, що дав нам побіду через Господа нашого Ісуса Христа».*
>
> 1 Кор. 15:55, 57

Вони царюватимуть із Ним повіки в Його Царстві: «коли терпимо, з Ним і царювати мем» (2 Тим. 2:12), і «царювати муть по вічні віки» (Об. 22:5).

Хрест зроблено із золота, щоб показати, що він очищає християнина. Кров Ісуса — мов очищувальний вогонь: «кров Ісуса Христа, Сина Його, очищає нас од усякого гріха» (1 Ів. 1:7). Як золото очищається у вогні, так і християнин очищається від усякого гріха. Про Господа написано:

«Він бо — огонь розтоплюючий ... І засяде він до перетоплювання срібла й очистить синів Левіїних і переплавить їх, як золото й срібло» (Мал. 3:2–3).

Часом християни зазнають випробувань і скорбот. На них слід дивитися як на золото, що його випробовують у вогні, щоб ті, хто лишається вірним хрестові, мали вічне життя:

> *«Сим радуйте ся, мало нині (коли треба), смуткуючи у всяких напастях, щоб випробувана віра ваша, геть дорожча золота пропадущого, хоч і огнем випробуваного, знайшлась на похвалу і честь і славу в одкриттю Ісус-Христовому».*
>
> 1 Пет. 1:6–7

> *«Він же путь мій знає; нехай же ж випробує мене, — я вийду, як золото, чистий».*
>
> Йов 23:10

Сам Господь радить: «Раджу тобі купити в мене золото, огнем перечищене, щоб збагатив ся» (Об. 3:18). Вірним Він обіцяє: «Будь вірний аж до смерти, і дам тобі вінець життя» (Об. 2:10).

Промені світла

Промені світла, що сяють з-за хреста, означають, що хрест є світлом світу. Господь сказав: «Я сьвітло сьвіту. Хто йде слїдом за мною, не ходити ме в темряві, а мати ме сьвітло життя» (Ів. 8:12).

Промені означають також, що ті, хто йде за Христом, — діти світла. «Доки сьвітло маєте, віруйте в сьвітло, щоб синами сьвітла стали ся» (Ів. 12:36). «Усї ви сини сьвітла і сини дня; ми не (сини) ночи або тьми» (1 Сол. 5:5). «Ви бо були колись тьмою, тепер же (ви) сьвітло в Господї; ходїть же яко дїти сьвітла» (Еф. 5:8).

Християни мають бути світильником для світу, кожен із них — променем цього світла:

> *«Ви сьвітло сьвіту. Не може город сховати ся, стоячи на горі; і, засьвітивши сьвічку, не ставлять під посудину, а на сьвічнику; то й сьвітить вона всїм, хто в хатї, так нехай сяє сьвітло ваше перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі дїла, й прославляли Отця вашого, що на небі».*
>
> Мт. 5:14–16

Вони чинять це, приймаючи присутність Святого Духа і даючи Духові, що перебуває в них, сяяти в їхньому житті. Тоді світло істини сяє з їхнього життя, і саме їхнє життя стає живою жертвою: «То ж благаю вас, браттє, щедротами Божими, представляйте тїла ваші (яко) жертву живу, сьвяту, угодну Богові; (се) розумне служеннє ваше» (Рим. 12:1). Тоді інші, дивлячись на християн, можуть побачити, що вони інші, що вони є «безвинними і чистими, дїтьми Божими непорочними серед лукавого і розворотного роду, що між ними ви сияєте як сьвітила в сьвітї» (Флп. 2:15). Християни — світло світу, бо вони йдуть за Світлом світу, за Самим Чоловіком Ісусом, Який є Христос.

Свята Біблія

Свята Біблія — правило й провідник віри, непомильне слово Боже:

> *«Всяке писаннє богодухновенне і корисне до науки, до докору, до направи, до наказу по правдї, щоб звершений був Божий чоловік, до всякого доброго дїла готовий».*
>
> 2 Тим. 3:16–17

Її дано християнинові, щоб він користувався нею як мечем, — «меч духовний, котрий єсть слово Боже» (Еф. 6:17):

> *«Живе бо слово Боже і дїйственне, і гостріще всякого обоюдного меча, і проходить аж до роздїленя душі і духа, членів і мозків, і розсуджує помишленя і думки серця».*
>
> Євр. 4:12

Так володів ним Сам Господь. Коли Ісуса повели в пустиню «на спокусу диявольську», Він відповідав на кожну спокусу написаним словом:

- «Писано: Не самим хлїбом жити ме чоловік, а кожним словом, що виходить із уст Божих». (Мт. 4:4)
- «Писано знов: Не спокушуй Господа Бога твого». (Мт. 4:7)
- «Геть від мене, сатано! писано бо: Господу Богу твоєму кланяти меш ся, і Йому одному служити меш». (Мт. 4:10)

Тоді диявол залишив Його (Мт. 4:11).

Свята Біблія — мірило, за яким християнин провадить своє життя: «Слово твоє сьвітильник перед ногами моїми, і сьвітло на стежці моїй» (Пс. 119:105); «слово Твоє правда» (Ів. 17:17). Вона стоїть повіки: «На віки, Господи, слово твоє стоїть твердо на небесах» (Пс. 119:89); «Небо й земля перейде, слова ж мої не перейдуть» (Мт. 24:35).

Вона назавжди засвідчує, як віруючий може здобути вічне життя: «Се ж написано, щоб ви вірували, що Ісус єсть Христос, Син Божий, і щоб, віруючи, життє мали в імя Його» (Ів. 20:31). І вона прославляє Бога та Його Єдинородного Сина, Господа і Спасителя нашого Ісуса Христа: «Прослїдїть писання; бо ви думаєте в них життє вічнє мати; й ті сьвідкують про мене» (Ів. 5:39).

Блискавки

Потоки світла, що виходять зі Святої Біблії й обвиваються довкола дракона і світу, — це блискавки. Вони виходять зі слова Божого і ранять дракона. Слово Боже — наймогутніша сила у всесвіті: «Хиба ж моє слово не похоже на огонь, — говорить Господь, — і не поможе молот, що розбиває скелю?» (Єр. 23:29). Писання говорить про блискавки Господні, що виходять на Його ворогів: «метнув блискавками, і заколотив їх» (Пс. 18:14); «Блискай блискавками, і розсип їх! Пусти стріли твої, й замішай їх!» (Пс. 144:6).

Коли християнин промовляє слово Боже, воно завдає ворогові болю і вражає його, мов блискавка. Коли сімдесят повернулися, радіючи, що «й біси корять ся нам в імя Твоє», Господь відповів:

> *«Видїв я сатану, як блискавку з неба падаючого. Ось даю вам силу наступати на гадюки й на скорпиони, й на всю силу ворожу, й нїщо вам не шкодити ме».*
>
> Лк. 10:18–19

Блискавка вражає самого дракона — «вуж вікодавнїй, званий дияволом і сатаною, що зводить цїлу вселенну» (Об. 12:9), — і вражає тих, хто йде за ним. Вона вражає в духовній царині, «бо наша боротьба не з тїлом і кровю, а з князївствами, і з властями і з миродержителями тьми віка сього, з піднебесними духами злоби» (Еф. 6:12), і по всьому світу, де він діє. Так святі «побідили його кровю Агнця, і словом сьвідчення свого» (Об. 12:11), і так кожному віруючому обіцяно: «противте ся ж дияволові, то й утїче од вас» (Як. 4:7).

Дракон

Дракон символізує сатану, якого Писання часто називає драконом: «І схопив змія, вужа вікодавнього, що то диявол і сатана» (Об. 20:2).

Він обвився навколо світу, бо Писання засвідчує, що він — бог цього віку: «...бог віку сього осьліпив думки їх, невірних, щоб не засияло їм сьвітло благовістя слави Христа, котрий єсть образ Бога» (2 Кор. 4:4). Господь назвав його «князь сьвіту сього» (Ів. 12:31), а апостол Іван написав, що «ввесь сьвіт у лихому лежить» (1 Ів. 5:19). Він тримає цей занепалий світ значно більшою мірою, ніж християнин знає чи розуміє. Від гріхопадіння в Едемському саду його лихий вплив проник у все, з чим християнин стикається день у день. Він той, про кого сказано: «...робом князя власти воздушної, духа, що тепер орудує в синах перекору» (Еф. 2:2), і: «противник ваш, диявол, як лев рикаючий, ходить, шукаючи кого пожерти» (1 Пет. 5:8).

Дракон здіймається до хреста, показуючи відкритий спротив диявола слову Божому. Він показує його відкидання Бога, Його Христа і всього святого, а також його явний намір протидіяти всьому, що Бог привів у рух від початку часів. Понад усе він показує його намір знищити людський рід, створений на образ і подобу Божу: «І сотворив Бог чоловіка в свій образ, ув образ Божий сотворив його, як чоловіка і жінку сотворив їх» (Бут. 1:27). Про нього Господь сказав: «Той був душогубцем з почину, й в правді не встояв; бо нема правди в йому» (Ів. 8:44). «І розлютив ся змій на жінку, і пійшов провадити війну з иншими насіння її, що хоронять заповіді Божі, і мають сьвідченнє Ісуса Христа» (Об. 12:17).

Він перебуває в цьому спротиві разом зі своїм відступницьким воїнством і лихими людьми світу, які йдуть за ним, аж доки не буде вкинутий в озеро вогняне разом з усіма своїми послідовниками, як засвідчує книга Об'явлення:

> *«А диявола, що зводив їх, вкинуто в озеро огняне і сїрчане, де звір і лжепророк; і будуть мучитись день і ніч по вічні віки».*
>
> Об. 20:10

> *«Ідіть од мене, прокляті, ув огонь вічний, приготовлений дияволові та ангелам його».*
>
> Мт. 25:41

Земна куля

Земна куля має власне значення, незалежно від дракона, що обвився навколо неї. Це земля, Боже творіння. Коли Бог завершив Своє діло, «бачив Бог, що все, що сотворив, було вельми добре» (Бут. 1:31).

Землю було дано людині з Божого повеління:

> *«І благословив їх Бог, і рече до них Бог: Плодіться і намножуйтесь, і сповнюйте землю і підневолюйте її, і пануйте над рибою морською і над птаством небесним і над усім звірєм, що гасає по землі».*
>
> Бут. 1:28

> *«Небеса, Господні небеса, а землю дав дітям людським».*
>
> Пс. 115:16

Людина втратила це панування, коли не послухалася Бога в Едемському саду і скуштувала забороненого плоду: «проклята земля задля тебе» (Бут. 3:16).

Христос наказує Своїм послідовникам коритися Йому: «Коли любите мене, хоронїть заповіді мої» (Ів. 14:15). Він послав Своїх апостолів до всіх народів:

> *«Ійдїть же навчайте всї народи, хрестячи їх в імя Отця, і Сина, й сьвятого Духа, навчаючи їх додержувати всього, що я заповідав вам».*
>
> Мт. 28:19–20

Він послав їх для того, щоб цей світ був відкуплений і знову приведений до правди з Богом, і щоб людина панувала над землею, як Бог задумав від початку. Бо «й саме твориво визволить ся з неволї зотлїння на волю слави дїтей Божих» (Рим. 8:21).

Про це говорить Господня молитва: «Нехай прийде царство твоє. Нехай буде воля твоя, як на небі, так і на землї» (Мт. 6:10). Цими словами Сам Ісус звіщає, що Бог хоче відновлення землі в тому порядку, який Він задумав від початку. Її відновлення означає, що диявол, сатана, переможений словом Божим і жертвою Господа і Спасителя нашого Ісуса Христа. Тоді «царства сьвіта стали (царствами) Господа нашого й Його Христа, і царювати ме по вічні віки» (Об. 11:15). Відкуплені скажуть: «і царювати мем на землї» (Об. 5:10).

Цей символ на печатці нагадує кожному християнинові про обов'язок являти Царство Боже на землі. Ісус проповідував: «Покайтесь, наближилось бо царство небесне» (Мт. 4:17), і послав Своїх учнів казати: «Наближилось до вас царство Боже» (Лк. 10:9). Де присутній Ісус, там присутнє і Царство. Так буде і в день Його тріумфу над драконом, коли людина знову пануватиме над землею, як Бог задумав від початку.

Грозові хмари й бурхливі води

Грозові хмари означають вітер, який тут є Святим Духом. Сам Господь уподібнив Духа вітрові: «Дух, де хоче, дише, й голос його чуєш, та не знаєш, звідкіля виходить, і куди йде; так усякий народжений од Духа» (Ів. 3:8). У П'ятдесятницю Дух зійшов «мов би од віючого буйного вітру» (Дії 2:2). На початку «дух Божий ширяв понад водами» (Бут. 1:2).

Коли християнин користується словом Божим і блискавка вражає в дусі змія та його послідовників, Святий Дух рухається, мов святий вітер і буря. Цей рух струшує самі води землі, бо «Господнїй голос над водами; Бог слави гремить, Господь над великими водами» (Пс. 29:3). Уся земля зазнає впливу віри віруючого в слово Боже і того, як він користується ним як мечем. Коли ним користуються належно, Святий Дух рухається у славі, силі й пануванні. Так було в ранній Церкві: «А як помолились вони, захитало ся місце, де зібрались, і сповнились усї Духом сьвятим, і промовляли слово Боже з одвагою» (Дії 4:31).

Грозові хмари й бурхливі води відповідають християнинові: тому, як він користується словом Божим, і його прикликанню Святого Духа у вірі в Ісуса Христа, Господа і Спасителя нашого. Сам Господь «погрозив вітрові, і рече до моря: Мовчи, перестань! І втих вітер, і настала тишина велика», а Його учні питали: «Хто оце Сей, що й вітер і море слухає Його?» (Мк. 4:39, 41). Ту саму владу Він обіцяв тим, хто вірує:

> *«Істино глаголю вам: Що хто скаже горі сїй: Двигнись і кинь ся в море, та й не сумнити меть ся в серцї своїм, а вірувати ме, що, що каже, станеть ся, буде йому, що скаже».*
>
> Мк. 11:23

Отже, хоч і кажуть, що світ перебуває під владою диявола, слово Боже тріумфує. Воно дає християнинові владу над тим, що людина поступилася сатані при гріхопадінні в Едемському саду. Словом Божим, дорогоцінною Кров'ю і жертвою Ісуса Христа та Його владою віруючого відновлено на належному йому місці. Коли він промовляє Боже слово Писання, сама земля відгукується, і Святий Дух є засобом цього відгуку. Дух дає силу молитві християнина: «сам Дух заступаєть ся за нас стогнаннєм невимовним» (Рим. 8:26). Дух дає силу і його наказам у Дусі, навіть над тим, що було втрачено, — така велика слава Ісуса Христа, Господа і Спасителя нашого: «Коли чого просити мете в імя моє, я зроблю» (Ів. 14:14).

Писання наводить власні слова Господа: «Дана менї всяка власть на небі й на землї» (Мт. 28:18). Ті, хто вірує в Христа, дістають доступ до цієї влади через дорогоцінну Кров Агнця і через свою віру в Нього.

Кольори: синє поле і золота облямівка

Синє поле — це небо. Від самого початку людина, звертаючись до Бога, підводила погляд до неба: «Зняв я очі мої до тебе, живущий на небесах!» (Пс. 123:1). Господь навчив Своїх учнів молитися: «Отче наш, що на небі! Нехай святить ся імя твоє» (Мт. 6:9).

Синій колір означає небесні царини, до яких християнин входить у молитві й благанні. Це місце Божого престолу: «Так говорить Господь: небо — престол мій а земля — підніжок ногам моїм» (Іс. 66:1). Цей престол невидимий і непізнаваний для християнина, проте він звертає до нього погляд з вірою через Христа Ісуса, «бо ходимо вірою, а не видїннєм» (2 Кор. 5:7). Він приступає «з одвагою до престола благодати, щоб прийняти милость і знайти благодать на поміч зачасу» (Євр. 4:16).

«Що втаєне, те належить Господеві, Богу нашому; що ж відкрите, те наше і дїтей наших, по віки» (Повт. 29:29). Людині дано досить знання, щоб здобути спасіння. Воно приходить через написане слово Святої Біблії — «сьвяте писаннє ..., котре може тебе вмудрити на спасеннє вірою в Христа Ісуса» (2 Тим. 3:15). Воно приходить також через настанову, науку і приклад Господа і Спасителя нашого Ісуса Христа.

Коли християнин підносить серце в молитві, воно сходить на небо, у синяву, що означає небесні царини: «Здіймімо серце й руки наші до Бога на небі» (Плач. 3:41). «Буде ж молитва моя, як кадило,

перед тобою, простиранне рук моїх, як жертва вечірня!» (Пс. 141:2). «І зняв ся дим пахощів з молитвами сьвятих, від руки ангела, перед Богом» (Об. 8:4).

Золота облямівка говорить про очищення християнина, як викладено вище в розділі про золотий хрест. Віра в Ісуса Христа і в силу Його Крові — це очищувальний вогонь, що очищає людину, як золото очищається у вогні. «І введу ту третину в огонь, і розплавлю їх, як плавлять срібло, й очищу їх, як чистять золото: Вони будуть призивати ймя моє, а я вислухаю їх» (Зах. 13:9). Тут золото означає очищеного християнина, який цілком віруе в Ісуса Христа і цілком уповає на Нього — «Цар царів, і Пан панів» (Об. 19:16).

Напис

Облямівкою біжить напис «GARLAND F. BYERS, JR. ✠ EPISCOPUS». Ім'я позначає печатку як власну печатку єпископа. *Episcopus* — латинське слово, що означає «єпископ». Воно походить від грецького *episkopos* — «наглядач», — слова, яке вжив святий Павло, наставляючи пресвітерів Ефеської Церкви:

> *«Тим достерегайте себе і все стадо, в котрому вас Дух сьвятий настановив єпископами, щоб пасти церкву Божу, котру придбав кровю своєю».*
>
> Дії 20:28

Разом ім'я і титул означають, що єпископ бере участь у духовній боротьбі, яка точиться щодня: «бо зброя воювання нашого не тїлесна, а сильна Богом на зруйнованнє твердинь» (2 Кор. 10:4). Він — член Божого врядування, висвячений на єпископа, і йому доручено звіщати правдиве вчення й не мовчати. «Треба бо епископу без пороку бути, яко Божому доморядникові, ... щоб державсь вірного слова по науці, щоб умів і напоминати здоровою наукою і докоряти противних» (Тит. 1:7, 9).

Мовчання було б пораховане за гріх: «Оце ж хто знає, як чинити добро, та й не чинить, тому гріх» (Як. 4:17). Господь остерігав вартового, який бачить, що наближається меч, і не сурмить у сурму: «кров його я з руки сторожа буду вимагати» (Єз. 33:6). Святий Павло сказав: «горе менї, коли не благовіствую!» (1 Кор. 9:16).

Напис нагадує притчу про таланти (Мт. 25:14–30). Один пан перед подорожжю передав своє майно слугам, і двоє з них пустили отримане в обіг і подвоїли його. Кожному з них пан сказав: «Гаразд,

слуго добрий і вірний: у малому був єси вірен, над многим поставлю тебе. Увійди в радощі пана твого» (Мт. 25:21). Третій закопав свій талант у землю, і пан відповів йому: «Лукавий слуго й лінивий» (Мт. 25:26). Притча нагадує єпископові про його урочистий обов'язок:

- звіщати Євангеліє Ісуса Христа так, як він його розуміє;
- обстоювати те, що є правильним і праведним в очах Божих; і
- бути добрим і вірним слугою Господа і Спасителя нашого Ісуса Христа.

Єпископ не знає, чому його покликано. Він знає лише, що його покликано, і вже сам цей факт наділяє його владою і відповідальністю. «Не ви мене вибрали, а я вибрав вас, та й настановив вас, щоб ви йшли і овощ приносили, і овощ ваш пробував» (Ів. 15:16). «Бо в даруваннях і покликанню Бог не кається ся» (Рим. 11:29). З тих, кому дано багато, багато й питається: «Від усякого бо, кому дано багато, багато вимагати меть ся від него» (Лк. 12:48).

Малі хрести при імені єпископа і слові *Episcopus* означають, що він — єпископ хреста, єпископ у Церкві Господа і Спасителя нашого Ісуса Христа. Вони показують, як і його ім'я, і його сан стоять у відношенні до Христа. «Мене ж не доведи (Боже) хвалитись (чим небудь) тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, котрим менї сьвіт розпято, а я сьвітові» (Гал. 6:14). Єпископ понад усе зобов'язаний вірністю Христові і Богові. Хрести означають цей послух, який належить одному лише Богові:

> *«Коли хто хоче за мною йти, нехай одречеть ся себе, й бере хрест свій що-дня, та й іде слїдом за мною».*
>
> Лк. 9:23

> *«Нїхто не може служити двом панам».*
>
> Мт. 6:24

> *«Більше треба коритись Богу, ніж людям».*
>
> Дії 5:29

Девіз

Девіз *Euntes in Mundum Universum* — «Ідучи по всьому світу» — вміщено на золоті печатки. Його вміщено на золоті тому, що єпископ, належно висвячений, очищений вогнем Святого Духа і прийняв священний сан. Цей сан нині покладає на нього відповідальність за поширення Євангелія, значно вагомішу, ніж та, яку він ніс раніше. Цей вогонь розпалюється знову з кожною святою тайною, яку він звершує. Як писав святий Павло Тимофієві: «...щоб ти під'огрівав дар Божий, що маєш у собі через положеннє рук моїх» (2 Тим. 1:6).

Ці слова — доручення апостолам і їхнім наступникам, єпископам. Це заповідь Самого Христа:

> *«Ійдіть по всьому сьвіту й проповідуйте євангелию усякому твориву».*
>
> Мк. 16:15

Слово Боже і Євангеліє Ісуса Христа мають бути проповідувані й зроблені доступними всім народам світу: «І проповідувати меть ся євангелия царства по всїй вселеннїй на сьвідкуваннє всїм народам» (Мт. 24:14). Ось чому єпископ іменується Єпископом для народів. Повеління Христа в Мк. 16:15 вимагає від кожного, хто покликаний на службу Йому, іти по всьому світу і проповідувати Євангеліє всякому творінню.

У минулі віки це означало тілесну присутність: мандрувати, виходити у світ і поширювати слово Боже. У нинішню добу це означає для єпископа також писати й видавати слово Боже та правдиве вчення і робити їх доступними у Всесвітній павутині, щоб усі народи могли читати їх, якщо того забажають. «Спиши видиво, а напиши його виразно на таблиці, щоб, хто буде читати, прочитав легко» (Ав. 2:2). «Як же чути муть без проповідаючого?» (Рим. 10:14).

Прийняти слово Боже та Ісуса Христа — це особистий вибір, і нікому його не можна нав'язувати. «Вибирайте тепер, кому хочете служити» (Єг. 24:15). «А хто хоче, нехай приймає воду життя дармо» (Об. 22:17). Господь каже: «Хто з'обіжає, нехай ще з'обіжає, і хто поганий, нехай ще опоганюєть ся; і хто праведний, нехай ще оправдуєть ся, і хто сьвятий, нехай ще осьвячуєть ся» (Об. 22:11).

Праця і служіння єпископа — викладати слово Боже та Євангеліє Ісуса Христа як перед віруючими, так і перед невіруючими. У віруючому віра може знову розпалитися, зміцніти й утвердитися, як Господь доручив Петрові: «ти колись, навернувшись, утверди братів твоїх» (Лк. 22:32). Невіруючого

ж це може привести до віри в Ісуса Христа, Господа і Царя: «Тим же то віра (приходить) через слуханнє, слуханнє ж через слово Боже» (Рим. 10:17).

Примітки

1 Климент Александрійський, *Педагог*, кн. 3, розд. 11.

2 *Encyclopædia Britannica*, s.v. «sigillography».

Euntes in Mundum Universum: «Ійдіть по всьому сьвіту» (Мк. 16:15, переклад Куліша).